

í vesturheimi einki frætt frá honum, men hildið verður, at hann í dag starvast á hövuðsmiðstöðinni hjá sovjetisku trygdartænastuni í Moskva.

Áðrenn eitt umskifti af hesum slagi kann fara fram, verða tingingar havdar millum sendistovunnar og gjeðnum telefon. Í tí seinna fornum er tað kortini sjáldan, at tann sonevnda "heita linjan" verður nýtt. Hana hava bert forsetin og uttanríkisráðharrin loyvi at nýta. Tað vanligar er, at teir áhugaðu partarnir ringja hvønn anna upp við einari vanligari telefonsamtalu á sama hátt sum vanlig fólk eisini kunna ringja t. d. til Washington ella Moskva.

Í øðrum fornum er umskiftið farið fram í Berlin — á onkrum avsiðis vegi, sum bindur Eystur- og Vesturberlin saman. Millum tveir marknaðarmenn er eitt petti av sonevndum "onga manna landi". Her metast bilarnir við teimum dýrabaru persónum, sum skiftast skulu um. Umskiftið fer fram, meðan ein litil flokkur av royndum trygdarmönnum frá báðum pørtum ansar eftir, at alt fer fram sum tað eigur, og til henda dag sigst ikki heilur at hava verið á nakrantíð, hóast sagt verður, at ein sovjetiskur njónsari í einum einstøkum fori skal hava bønnað og biðið sínar amerikansku fylgdarmenn um ikki at verða skiftur um, men henda søgan verður hildin at vera samanpentað.

Allen Dulles sigur:

Annars hevur Dulles eina áhugaverða viðmerking til tá Abel varð skiftur um við Powers:

»Eg var stjóri fyri CIA, tá tær loyniligu samráðingarnar vórðu tiknar upp, og eg góðkendi tær, hóast eg var eitt sindur í iva. Tað, sum var hent, kundi skapa eitt forðemi, sum kundi fáa keðiligar avleiðingar, tí talið á

George Blake varð 3. maí 1961 við rættin Old Bailey í London dæmdur í 42 ára fongsul fyri njónsing í Sovjetsamveldið

sovjetiskum njónsnum í vesturheimi man vera nógv størri enn talið á vesturlenskum njónsnum aftan jartjaldið. Tí er einki at ivast í, at vit nær tað skal vera kunnu handtaka nógv

fleiri sovjetiskar njónsnum enn Sovjetsamveldið kann taka av okkara monnum. Verður hugsanin um at skifta um njónsnuma fyri njónsnum vanlig, kann tað tí verða freistandi hjá myndugleikunum í Sovjetsamveldinum at tryggja sær ríviligt av fólkum at hava til at taka at skifta um við á tann hátt, at teir fara at handtaka tilvildarligar vesturlenskar ferðamenn, sum púrt einki hava við trygdartænastu ella njónsing at gera og so ákæra teir fyri at vera njónsnumar . . . »

Gátan

um Greville Wynne

Hetta er eisini hent í nøkrum fáum fornum, og enn sita í sovjetiskum fongsulsum ella fangalegum einstakir púra ósekir vesturlendingar, sum eru »komnir illa fyrir« á henda hátt. Hinvegin ber kanska illa til at brigsla sovjetisku myndugleikunum, at teir við hvørt gerast illgrunasamir, og hetta hava hesir ferðamenn, ferðasæljarar ella hvat teir nú kunnu vera onglendingin Greville Wynne fyrir at takka.

Wynne varð handtíkin í Budapest í 1962. Har hevði hann ein heilan buss á tremur av ymskum verulutum, sum hann skuldi eittast at royna at selja til kommunistalondini. Hann varð fluttur til Moskva, har hann varð dæmdur í átta ára fongsul fyri njónsing. Undir rættarmálinum kom upp, at hann hevði samarbeiðt við ein oberst í sovjetiska herinum, Oljeg Penkovskij (sum varð dæmdur til deyða og tikin av døgum). Wynne svór dyrt og heilagt, at hann var so ósekur sum barnið í móður lívi, og kona hansara, sum sat eftir heima í Onglandi, legði dýran við, at hon trúði honum.

Nakað eftir at dómurin var felður, eydnaðist Bretum at avdúka ein heldur stóran og ógvuliga dyggan njónsnumar í Bretlandi, sum stóð undir leiðslu av einum »kanadiskum ríkisborgara«, Gordon Lonsdale, sum í roynd og veru visti seg at vera Konon Molodj, oberstur í KGB og føddur í Ukrainu. Stutt eftir hetta buðu bretar sær til at skifta Lonsdale ella Molodj, sum rætta navn hansara var, um við Wynne. Hetta skapti stóra gølu nógvra staðni, tí einki var at ivast í, at »Lonsdale« var ein av teimum heilt stóru innan sovjetisku trygdartænastuna — hvi so skifta hann um við ein tilvildarligan og meinaleysan handilsman? Men sagt varð, at hetta varð gjørt av menniskjansligum orsekum og umskiftið fór fram í Eysturberlin í 1964.

Tá hann kom heimaftur, segði Wynne seg vera heilavaskaðan og mátti vera á einum nerva-sjúkahúsi í fleiri mánaðir. Síðani skildist konan frá honum og í 1967 gav hann sjálvur eina bók út, sum hann kallaði »Maðurin úr Moskva«, har hann bart út segði seg hava verið njónsnumar og av teimum heilt stóru eisini, og

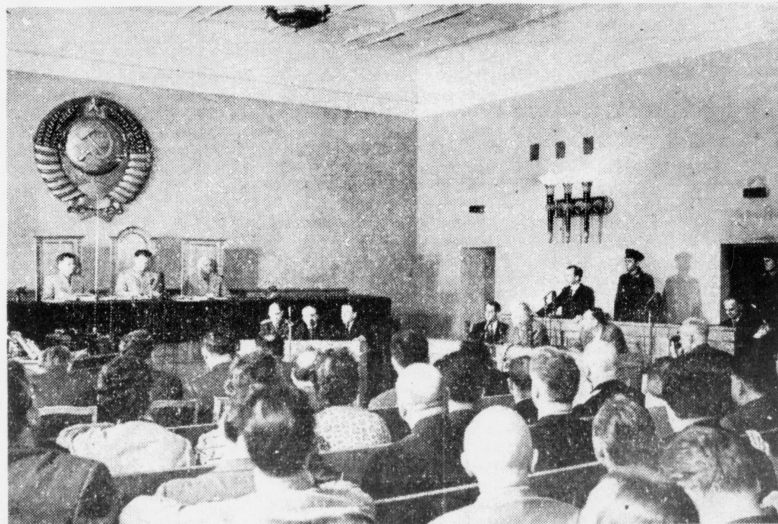
at hann sjálvandi hevði samarbeiðt við Penkovskij oberst!

Bretska blaðið »The Times« hevði hesar viðmerkingar til bókina: »Nú fáa russar váttat tað, sum teir alla tíðina hava trúð og hildið um dupultspælið hjá vesturlendingum — um handilsmenn, blaðmenn, sendimenn og ferðamenn í Sovjetsamveldinum.«

Líkt kundi verið til, at framferð Wynnes er tað tápu-ligasta og ábyrgdarleysasta, sum nakrantíð er sæð í allari njónsnumasøguni, men kanska okkurt hevur búið undir, sum menn enn einki vita um. Tað seinasta, sum frætt er frá honum, er, at hann sunnudagin 20. apríl 1969 rýmdi úr London í einum polskum ferðaflogfari, sum fór til Eysturberlin, og har hvarv hann.

Lonsdale

Tá bretska myndugleikarnir í 1962 handtóku og avdúkaðu »Lonsdale«, var tað ikki bert hann, teir fingur fatur á, men eisini hinar seks limirnar av hansara njónsnumarungi: George Blake, William John Vassall, Harry Houghton og vinkonu hansara og hjúnini Kroger.

Tass-fotomynd frá sakarmálinum í Moskva móti Wynne og Penkovskij. Wynne stendur aftan fyri skivuna undir lampunum, og ytst til høgru sæst Penkovskij, sum seinni varð deyðadæmdur og skotin. Men Wynne slapp við lívinum

Kroger og konan — veruliga navn hansara sigst at vera Kohn ella Cohn — høvdu ein litlan bókahandil í London, men tey tykjast at hava verið næstan líka so nógv umhildin av sovjetisku myndugleikunum sum »Lonsdale«, tí so titt og knapt tey og hinir nevndu limirnir av »Lonsdale-ringinum« vóru handtíkin og dæmd í tilsamans 200 ára fongsulsvæing, handtóku sovjetisku myndugleikarnir ikki bert Greville Wynne, men eisini ein, sum tað tóktist, púra ósekan skúlalærara, Gerald Brooke, sum hevði verið so býttur at halda, at tú ekkaleysur kanst ferðast í Sovjetsamveld-

inum. Brooke varð dæmdur fyri njónsing í 1963, men síðani tá hevur fleiri ferðir ljóðað, at Moskva skal vera hugað at skifta hann um við hjúnini Kroger.

Átjan njónsnumar fyrir ein

Størsta umskiftið av njónsnum, sum nakrantíð hevur verið, fór fram í juli mánaða 1968, tá ikki færri enn 18 vesturtýskir ríkisborgarar vórðu skiftir um við ein einsamallan sovjetiskan stór-njónsnuma, Heinz Felfe. Umskiftið fór fram við bygðina Herleshausen á bilvegnum millum Herfelde og Eisenbach.

Felfe varð í 1962 í Bonn dæmdur í 14 ára fongsul fyri njónsing fyri Sovjetsamveldið, men sat bert fimm ár av hesi tíðini. Teir átjan týskarnir vóru fyrir tað mesta studentar, sum russar høvdu handtíkið, meðan teir løsu við ymskar lærðar skúlar í Sovjetsamveldinum — grundað á upplýsingar, sum Felfe hevði givið teimum. Sjálvur hevði Felfe undir krignum verið uppi í Reichssicherheitshauptamt hjá Heinrich Himmler og seinni í vesturtýsku trygdartænastuni hjá von Gehlen, haðani hann læt sovjetisku harrum sínum mangt loyndarmálið. Hvussu mikið Moskva helt um hann, fram-

NATO í Paris, har tey' iðin høvdu avfotograferað øll tey loyniligu skjøl, tey fingur hendur á — og tey vóru ikki fá — og síðani sent tey til Eysturtýsklands fjald í dukkum.

Í 1966 eydnaðist fronsku trygdartænastuni at avdúka og handtaka bæði. Í heimi teirra

Njónsnumrahjúni Peter og Helen Kroger, avtíkin í heimi teirra dygast við eina flogstøð, sum USA hevur í Onglandi

funnu teir m. a. ein stuttbylgju-sendarar, sum teir nú fóru at gera serstaka nýtslu av; teir hildu handtøkuna loyniliga so leingi sum til bar — í tryggjar mánaðir — og nýttu hesa tíðina sendaran at senda skeivar upplýsingar til Eysturtýsklands við. Ikki fyrr

gongur annars av, at teir vóru fúsir at lata heilar 18 manns fyrir hann.

»Dukku-njónsnumar«

Tað lagnasta umbýtið, sum higartil hevur verið, mundi vera í maí 1969, tá »dukunjónsnumar«, »ketturin úr Sachsen«, Marianne Bammler, varð skiftur um við tryggjar franskar njónsnumar, sum sátu fongsulaðir í Eysturtýsklandi.

Marianne Bammler og maður hennara — tey eru bæði úr býnum Dresden — høvdu starvast á hövuðsmiðstöðinni hjá

enn tryggjar mánaðir vóru um-lidnir, varnaðust eysturtýsku ella sovjetisku myndugleikarnir, tað sum hent var.

Marianne varð dæmd í 12, maður hennara í 18 ára fongsul — men so kemur tað sjáldsama: Tá fronsku myndugleikarnir gingu við til at skifta hana um, komst hetta av, sum alment varð frásagt, at hon fyrir stuttum hevði átt barn í fongsulinum. Barnið kom sostatt eisini at verða uppi í hesum umbýti.

Men sjálv hevði hon síðani dómin í 1966 sitið í einum fongsli, meðan maður hennara hevði sitið í einum øðrum!